LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Konserniohjausosasto

Asiantuntijalausunto

12.9.2023

Asia: K 2/2023 vp Hallituksen vuosikertomus 2022

Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto

Katsaus toimintaympäristön ja toimialan muutoksiin

Suurimman murroksen liikenteen ja viestinnän toimialalle aiheuttavat muutos kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua sekä digitalisoituminen. Fossiilittomaan liikenteeseen siirtyminen on vaatinut ja vaatii merkittäviä toimia. Kehitys on ollut oikean suuntaista, mutta siirtymässä on vielä tehostamisen varaa. Digitaalisten ratkaisujen tarjoamat mahdollisuudet ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ovat merkittävät.

Digitalisaation vauhti on kiihtynyt, mikä on korostanut tietoturvallisuuden merkitystä yhteiskunnan palvelujen tarjonnassa. Tiedonhallinta sekä kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten palveleminen entistä paremmin on ollut digitalisaation kehittämisen keskiössä.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on merkinnyt Suomen kansainvälisen saavutettavuuden ja logistisen aseman huomattavaa heikentymistä. Suomen tavoite asemoitua Euroopan ja Aasian väliseksi solmukohdaksi ei ole enää kestävällä pohjalla.

Huoltovarmuuden ja varautumisen merkitys digitaalisten yhteyksien, liikenteen ja viestinnän kehittämisessä on korostunut. Kyberturvallisuuden uhkataso on noussut korkeammalle kuin koskaan aiemmin. Liikenne- ja viestintäjärjestelmän toimivuus ja resilienssi edellyttävät kaikissa olosuhteissa markkinoiden toimivuutta ja kriittisen infran turvaamista.

Hallinnonalan tuloksellisuuden kehitys

Hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita toimeenpantiin erityisesti toteuttamalla fossiilittoman liikenteen tiekarttaa, Liikenne 12 -suunnitelmaa ja vauhdittamalla digitalisaatiota. Hallinnonalan toimet on suunniteltu siten, että niillä saavutetaan mahdollisimman suuri kokonaisvaikuttavuus ja niin, että toimenpiteet toteuttavat kattavasti hallinnonalan tavoitteita.

Liikennejärjestelmän kestävyys on kehittynyt osittain Liikenne 12 -tavoitteiden mukaisesti. Hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet, vaihtoehtoisten käyttövoimien osuus on kasvanut ja niiden jakeluverkko on laajentunut. Suunnitelman mukaisesti on laadittu säännöllisesti päivitettävät väylänpidon perussuunnitelma, suunnitteluohjelma ja investointiohjelma. Suurin haaste Liikenne 12 -suunnitelman toimeenpanossa on riittämätön rahoitus ja kohonneet kustannukset.

Tärkein työkalu ilmastonmuutoksen vaikutusten hillitsemiseksi on fossiilittoman liikenteen tiekartta, jossa on määritelty toimia liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Se sisältää toimia fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi, autokannan uudistamiseksi ja liikennejärjestelmän tehostamiseksi. Kolmessa vaiheessa toteutettava tiekartta on toimeenpanovaiheessa. Suunniteltujen päästövähennysten saavuttamista vaikeuttaa se, ettei toimille ole riittävää rahoitusta.

Viime vuonna valmistunut Suomen digitaalinen kompassi eli digikompassi on uusi työkalu, joka edistää taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää digivihreää siirtymää. Suomi laati

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite: Eteläesplanadi 4, Helsinki
Postiosoite: PL 31, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin: 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@gov.fi
kirjaamo.lvm@gov.fi

digikompassin ensimmäisenä EU-jäsenvaltiona ja tuki siten EU:n digitalisaatiotavoitteiden toteutumista. Tavoitteena on, että digitalisaatio ja datatalous saadaan palvelemaan entistä paremmin kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä.

Sosiaalisen kestävyyden kannalta liikenne- ja viestintäjärjestelmällä on tärkeä tehtävä ihmisten perustarpeiden toteutumisessa. Tähän liittyy myös liikenneturvallisuuden sekä liikenne- ja digitaalisten palveluiden esteettömyyden edistäminen. Tieliikenteen turvallisuus kehittyi onnettomuustilastojen perusteella hyvään suuntaan vuonna 2022 kuolleiden määrän ollessa ennakkotietojen mukaan pienin vuosikymmeniin. Keväällä 2022 annettu Liikenneturvallisuusstrategia ohjaa kokonaisvaltaisesti liikenneturvallisuustyötä nollavision hengessä. Matkaketjujen ja niihin liittyvien digitaalisten sovellusten esteettömyydestä ja saavutettavuudesta tehdyn selvityksen tuloksena saatiin kuva palveluiden käytännön esteettömyydestä sekä tunnistettiin kehittämistoimet.

Eduskunnan lausumat

Eduskunnan valiokunnilla on vireillä liikenne- ja viestintäministeriölle yhteensä 17 lausumaa (16 LiV, 1 VaV). Lausumat ovat sisällöllisesti hyvin erilaisia ja -laatuisia. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausumien edellyttämät toimenpiteet ovat käynnissä 9 lausuman johdosta. Yhdeksän lausuman osalta ministeriö ehdottaa, että lausumat eivät kokonaan tai osittain enää antaisi aihetta toimenpiteisiin.

Miikka Rainiala
Yksikön johtaja